

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС

навчальної дисципліни
Теорія лінгвістичних парадигм

1. Основна інформація про дисципліну

Тип дисципліни: вибіркова Форма контролю: залік

Освітній ступінь: бакалавр

Для спеціальностей: 035 Філологія, 014 Середня освіта

Обмеження для вибору: відсутні

Кількість кредитів (годин): 4 (денна форма: 120 год.: 24 - лекції; 24 - семінарські; 72 - самостійна робота; заочна форма: 120 год.: 6 - лекції; 6 - семінарські; 108 - самостійна робота).

Мова викладання: українська

Презентаційні матеріали:

https://drive.google.com/drive/folders/IroAKIM_mc_LMyISUMLIVhSXFtTPFzk67?usp=sharing

2. Інформація про викладача

ПІБ: Колесников Андрій Олександрович

Науковий ступінь, вчене звання, посада: д.філол.н., доцент, завідувач кафедри української мови і літератури

Кафедра: української мови і літератури

Робочій e-mail: akolesnykov2015@ukr.net

Години консультацій на кафедрі: вівторок 14.00 – 15.00

3. Цілі дисципліни та результати навчання

Предмет вивчення навчальної дисципліни «*Теорія лінгвістичних парадигм*» – морфологічна парадигма як білатеральна сутність, типи морфологічних парадигм, види диспропорції морфологічних парадигм, засоби її компенсації.

Мета викладання навчальної дисципліни «*Теорія лінгвістичних парадигм*» – сформувані уявлення про морфологію (вчення про частини мови) як про науку, що досліджує парадигму.

Результати навчання. Прослухавши цей курс, здобувачі освіти **опанують знання** про:

- об'єкт морфології, її основні одиниці;
- парадигмологію як розділ морфології;
- поняття парадигма та різні підходи до нього,
- класи парадигм та інші складники поняттєвого апарату парадигмології – нового й актуального напрямку лінгвістичних досліджень.

Під час вивчення курсу здобувачі освіти зможуть оволодіти **вміннями і навичками**:

- пояснювати й аргументувати такі морфологічні поняття, як: граматична форма, граматичне значення, граматична категорія, парадигма, парадигмологія, некомплектність;
- здійснювати перехресний аналіз граматичних категорій частин мови – від форм до значень, від значень до форм.
- використовувати набуті знання під час наукових виступів, доповідей, веденні дискусій з морфології;
- творчо виконувати індивідуальні науково-дослідні завдання означеної проблематики, виявляти самостійність у науковій роботі.

4. Зміст дисципліни

Тема 1. Парадигмологія в структурі граматики.

Парадигмологія як розділ морфології. Парадигма і парадигматика. Морфологічна парадигма як комплексна двостороння одиниця мови. Особливості української парадигматики.

Тема 2. Основні поняття парадигмології.

Проблема визначення граматичного значення. Поняття парадигми. Синтагматика та парадигматика. Типологія граматичних категорій і морфологічних парадигм української мови.

Тема 3. Система форм та значень в структурі граматичної категорії.

Білатеральність парадигм номінативних граматичних категорій. Поняття комплектної (повної) і некомплектної (неповної) парадигми. Неповнота / лакунарність / некомплектність / дефектність парадигм – співвідношення понять. Морфологічна недостатність і надлишковість.

Тема 4. Проблеми парадигмології літературної та діалектної форми загальнонародної мови.

Співвідношення літературного та діалектного різновиду української мови. Діалекти – основа літературного страту української мови. Діалектна текстографія. Лакунарність у діалектному тексті.

Тема 5. Семантика і парадигматика граматичних категорій іменників.

Лексико-граматичні розряди українських іменників щодо комплектності/некомплектності парадигми і морфологічної недостатності категорій. Множинні і однинні іменники та їх парадигматика. Невідмінювані іменники, їх інтерпретація і парадигматика. Ад'єктивна відміна та її парадигматика.

Тема 6. Синтагматична парадигма.

Поняття синтагматичної парадигми як вияву компенсуючих відношень у мові. Синтагматична парадигматика морфологічних категорій морфологічно недостатніх іменників.

Тема 7. Компенсація некомплектності.

Компенсація некомплектності парадигми категорії числа морфологічно недостатніх незмінюваних іменників. Компенсація некомплектності парадигми категорії роду незмінюваних іменників. Компенсація некомплектності парадигми категорії відмінка незмінюваних іменників. Компенсація некомплектності парадигми категорії числа морфологічно недостатніх іменників *pluralia tantum*.

Тема 8. Парадигматика граматичних категорій.

Парадигматика граматичних категорій прикметників. Парадигматика граматичних категорій числівників та займенників. Парадигматика граматичних категорій дієслів.

5. Політика курсу

Відвідування навчальних занять.

Згідно з «Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ» студенти мають обов'язково бути присутніми на семінарських заняттях. Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, був відсутній на практичному занятті, має право на відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання. Студент, який не використав надане йому право у встановлений термін або пропустив заняття без поважних причин, отримує за кожне пропущення заняття 0 балів. Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Академічна доброчесність.

Студенти мають дотримуватись правил академічної доброчесності відповідно до «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної етики ІДГУ». Наявність академічного плагіату в студентських роботах є підставою для виставлення негативної оцінки. Списування студентів під час проведення модульної контрольної роботи є підставою для дострокового припинення її складання та виставлення негативної оцінки.

Використання технологій штучного інтелекту.

Використання технологій штучного інтелекту не передбачено.

6. Контрольні заходи та критерії оцінювання

Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю. Під час поточного контролю оцінюються відповіді студента на семінарських заняттях та результати самостійної роботи. Шкала оцінювання та нарахування балів за поточний контроль відбувається відповідно до «Положення про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень студентів в умовах ЄКТС в ІДГУ».

Форма проміжного контролю

Модульна контрольна робота проводиться у формі комп'ютерного тестування (за допомогою сервісу Google Forms) та включає 30 тестових завдань різних типів.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним

	матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
--	---

Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Індивідуальне науково-дослідне завдання	5
Презентація	5
Реферування наукових праць	5

Оцінювання *ІНДЗ* здійснюється за такими критеріями: правильність складання та оформлення, наявність всіх компонентів у вступі, відповідність вимогам академічного письма. Критеріями оцінювання *презентації* є повнота, технічна якість висвітлюваного матеріалу, рівень обізнаності студента в означеній проблемі. Критеріями оцінювання *анотування та реферування наукових праць* є вміння обирати головні тези зі статті, стисло описувати зміст та основні результати дослідження.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

30 правильних відповідей на тестові завдання (100%) – «відмінно»; 22–26 правильних відповідей на тестові завдання (73%–87%) – «добре»; 15–18 правильних відповідей на тестові завдання (50–60%) – «задовільно»; менше 15 правильних відповідей на тестові завдання – «незадовільно».

Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

7. Основна література та інформаційні ресурси

1. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови / І.Вихованець, К.Городенська; За ред. І.Вихованця. К.: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 400 с.
2. Горпинич В.О. Морфологія української мови: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. К.: ВЦ «Академія», 2004. 336 с..
3. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
4. Загнітко А. П. Теоретична граматики сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис. Донецьк: ТОВ «ВКФ «БАО», 2011. 992 с.
5. Колесников А. О. Типологія граматичних категорій української мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Філологічні науки. 2022. Вип. 2 (97). С. 120-135. <http://philology.visnyk.zu.edu.ua/article/view/266331>
6. Колесников А. О. Проблеми нульових одиниць у парадигмології. *Лінгвістичні студії*. 2021. Вип. 42. С. 24–39. <https://jlingst.donnu.edu.ua/article/view/11310>
7. Колесников А. Парадигмологія української мови: теоретичні питання: навчальний посібник. Ізмаїл: «ІРБІС», 2020. 204 с.
8. Кочерган М. П. Загальне мовознавство. К.: ВЦ «Академія», 2003. 464 с.
9. Сучасна українська мова. Морфологія.: підручник / За ред. А. К. Мойсеєнка. К. : Знання, 2013. 524 с.
10. Українська мова. Енциклопедія. К., 2007. 684 с.
11. Український правопис. 2019. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/%202019.pdf>

Затверджено на засіданні кафедри української мови і літератури протокол № 8 від 12 січня 2024 р.